

Casa Vella d'en Parcerisses

Rajadell

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Serra de Palomes-Vall del torrent de Can Torra. Parcerisas El Racó. SO del terme.
Emplaçament	Al camí de can Torra (que surt de Les Casetes i passa x cal Braquets), entre Parcerisses i Cal Torre
Alçada:	512
Coordenades:	
Latitud:	41.70098
Longitud:	1.68739
UTM Est (X):	390784
UTM Nord (Y):	4617410

Classificació

Número de fitxa	08178 - 55
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Contemporani Modern
Segle	XVIII-XX
Any	1780
Estat de conservació	Bo
Notes de conservació:	La casa (la part SE i l'antic femer al NO) han estat rehabilitats a finals del segle XX. Les tines estan en mal estat.
Protecció	Inexistent
Accés	Fàcil
Ús actual:	Residencial
Titularitat	Privada
Titular:	Ref. Cad: 08177A00900026
Autoria de la fitxa	PEP 1993 (Jordi Piñero)/ OPC 2017-21
Data de registre de la fitxa:	dg., 21/02/2021 - 01:00

Descripció

Casa de pagès que consta d'un cos residencial original bastant petit, amb un cos adossat, un grup de tines adossades, una construcció separada que devia ser el femer i, a uns 150 m, una bassa.

La casa és de tipologia simple, de planta rectangular, amb un cos adossat al SO i les tines adossades al SE. Consta de planta baixa més un pis i golfes i presenta coberta a doble vessant amb el carener paral·lel a la façana. La façana NE es mes alta, ja que es situa en una cota més baixa que la part posterior. Dona una sensació de gran alçada, amb planta baixa i dos pisos. No ha sofert gaires canvis: les parets són fetes amb carreus força ben escairats i estan arrebossades d'un color blanc cru. Té una petita i senzilla porta d'accés, rectangular, a la que s'accedeix per una petita rampa amb escales. Te brancals de carreus i llinda de fusta. Les finestres, petites, estan emmarcades amb carreus. Destaca, enmig de la façana, una gàrgola o canal per expulsar l'aigua.

Tota la part de la façana SO i el cos adossat ha estat remodelat, reformat i ampliat en èpoques recents (en una finestra hi consta la data gravada 1997). També la façana NO (en el PEP 1993 s'hi observava un gran portal rectangular amb lloses). Segons el PEP 1993, al cos adossat s'hi duïen a terme els treballs del vi: es conservava la instal·lació de la premsa amb un canal, un dipòsit, etc Actualment és la part residencial i on hi ha l'accés principal a l'habitatge. Hi ha diversos cossos petits afegits. Un d'ells era un forn (de pa, segurament): s'hi veu exteriorment la boca, però aquesta ha estat traslladada de costat. Tot el parament es de pedra vista.

Actualment es conserven les tines. Tenen un gran interès ja que configuren la construcció prototípica de les tines de Rajadell. Es tracta d'una construcció del segle XIX amb coberta a una vessant, amb obertures sense portes i sense mitgeres entre tina i tina. Consta de quatre tines cilíndriques; una és més gran que les altres. Interiorment, les tines es conserven en bon estat. Encara aguanta la coberta de fusta i teules. Però l'edifici presenta un estat descarat i d'abandó. A la part posterior, en una cota més baixa, s'hi poden veure les boixes. Pel que fa a la construcció aïllada, al NE de l'edifici principal, és de dues plantes, amb diverses portes i finestres fetes de totxo i de pedra. Segurament és del segle XIX o de començaments del XX, i devia ésser, almenys una part, el femer. Modernament ha estat reformada. A la part meridional, presenta dues plantes, i a la part septentrional, una. Actualment a la planta baixa hi ha corrals. La planta superior es habitatge.

La bassa es troba a uns 150 m. en direcció SO. És força gran. La construcció aprofita un racó que serveix de paret natural i tanca amb dos murs que fan angle. Actualment es troba envaïda per la vegetació. Per la part que es pot observar, és una obra de bona qualitat. Destaca un carreu amb inscripció. Es troba més enllà d'un antics camps de conreu (Horts d'en Piteu), atalussats amb marges, en l'extrem més allunyat i en un punt més alt.

Observacions:

Actualment, denominada Casa Vella. Antigament, Can Piteu. Figura al Catàleg de Masies i Cases Rurals 2014 (num. 18) amb el nom de La Casa Vella de Parcerisses (Antiga Cal Piteu i Ca l'Arnau).

En canvi, al PEP de 1993 consta com a Can Piteu o Casa Nova de Parcerisses (Pel PEP es Casa Nova i pel Catàleg de masies es Casa Vella). Per Molins (2020:222) es la Caseta d'en Parcerisses. Aixó es per que com que realment era una casa deperent de Parcerisses i posterior a aquesta, era primerament la Casa Nova de Parcerisses. Posteriorment, fou la Casa Vella d'en Parcerisses. I un cop Parcerisses la va vendre, ara es, simplement, la casa Vella (així ho volen els actuals propietaris). També se li va dir can Piteu per que el seu morador vestia aquesta roba (vegeu història). Però tot i que un tal Arnau, que era pastor, hi vivia, la casa mai ha estat denominada Ca'l Arnau.

Es situa en un petit replà, a la falda del serrat de la banda de ponent del torrent de can Torra. El paisatge és força àrid i rocallós, amb matolls i alguns pins alts a l'obaga. S'ubica al camí de can Torra, que surt de Les Casetes, passant per cal Braquets. La casa es situa a l'esquerra del camí, entre

Parcerisses i Cal Torre del Forn (a A 700 m. de Parcerisses).

Una llinda d'una finestra de la façana NO presenta un any gravat: 1780. Aquesta finestra, per la part de dins, té dos seients o festejadors, un element més propi d'una casa de propietaris que de parcers.

També es conserva la pica de pedra de l'aigüera amb el desguàs a l'exterior.

En una finestra de la façana SE -la part reformada modernament- s'hi llegeix gravat l'any 1997.

La bassa presenta la següent inscripció: ME FESYT FER FRANCISCO PARSERYSAS Y JOSEPA FONTANELLAS EN LO AÑO 1863. La visita el 2021 no ha permès localitzar la bassa, malgrat els intents. Però la propietat constata la seva actual existència, així com la de la inscripció. També constaten l'existència del forn de calç (fitxa 116), que es troba al costat de la bassa, i que tampoc ha estat localitzat.

A l'entorn de la casa hi ha un parell de piques de pedra i una premsa de gàbia. Aquesta, davant les tines (traslladada del seu lloc original), conserva la gran base de premsa inferior (cassola) i el cargol.

Prop de la bassa hi ha un forn de calç .

Història

Aquesta casa era una masoveria pertanyent al Mas Parcerisses (fitxa 53), força antiga. El mas va pertànyer als propietaris del Mas Parcerisses fins a finals del segle XX, quan va canviar de mans. L'edifici actual és del segle XVIII, com demostraria la llinda de la finestra amb la data 1780. Segons Molins (2020:222-23), la primera notícia de la Caseta potser és de 1595, quan l'occità Domingo Casentras i la seva família habitaven "la casa nova nomenada lo corral, en la vall de Torra del Noguer". Podria correspondre a la Caseta de Fransitorra citada el 1623. En el contracte de masoveria de Parcerisses de 1668, l'amo es va reservar l'estada i l'hort de l'anomenada Mesia, que correspon a la Caseta. En arrendaments i inventaris posteriors gairebé sempre s'esmenta la masoveria. El 1692 la pubilla Victòria Francitorra i el seu consort arrenden "la masia dita la caseta de Francitorra" a Cristòfol Torras, fadrí de Rajadell, per quatre anys. La següent notícia es de 1787, que ens informa de la mort de Josep Servitja masover de la Caseta de Parcerisses. El va succeir un altre Josep Servitja, i a aquest, Salvador Servitja Sallés (1794-1831), conegut com el Masiets (perquè era masover de la Masia), i casat el 1821 amb Mònica Portella Vilanova. L'hereu és Josep Servitja Portella. Llavors la família va canviar de casa i van entrar a la masoveria de Valldòria. El 1852 va entrar una nova família de masovers, formada pel Domingo Serra, la segona muller Francesca i una colla de fills de la primera muller Agnès Prat. Venien de Castellfollit. Son els que més tard van construir la Casa Nova del Forn o Cal Pinyot, en uns terrenys establerts per l'amo de la Torre del Forn. Mentre la construïen, van seguir vivint a la Caseta, on s'hi documenten fins 1860. Llavors tenien uns rellogats o estadants, Anton Garriga i la dona Magdalena. El 1858 els masovers eren Isidre Santasusanna i la seva muller Paula. Cap el 1880 va arribar el jove Josep Braup Orrit de Llobera, casat amb Antònia Serra Calvet. No van tenir fills. El 1913 Josep Braup va comprar cal Xic, amb la intenció de llogar-la. La caseta passa en herència a la neboda Montserrat Braup Rius, que es va casar amb Josep Mas Vendrell. El matrimoni va viure a la caseta, que se solia anomenar en aquell temps casa Vella de Parcerisses. Van tenir 7 fills. La família va anar-se'n a cal Xic i poc després de la guerra van arribar els que serien els darrers estadants de la Caseta, els Arnau. Emili Arnau Serra, casat el 1915, era el pastor de Parcerisses i l'amo li va cedir la Caseta per a viure. En aquell temps la casa s'anomenava de vegades cal Pastor o també cal Piteus. Segons l'actual propietari, la casa s'havia dit de can Piteu per que, qui hi vivia, sempre portava roba de piteu, una peça de roba de drap que es fabricava a Sant Llorenç de Morunys (el gentilici de Sant Llorenç de Morunys es els piteus). El fill d'Emili, Pere Arnau, també era pastor i hi vivia a la masoveria amb la seva dona i dos fills, sense electricitat ni aigua corrent, en unes condicions impròpies del segle XX. El Pere tenia un ramat a mitges amb l'amo de Parcerisses, però amb prou feines en treia per a viure. Finalment, els amos de Parcerisses segreguen el 1997 la Caseta i un terreny al voltant i la venen als seus actuals propietaris, que han reformat la casa, que estava en molt mal estat després de dècades d'abandonament, sense modificar-ne gaire l'estructura original, tret de

l'addició d'un porxo de pedra per a resguardar la porta d'entrada. La finestra de la part sud dona testimoni de les darreres obres amb una llinda gravada amb l'any 1997.

La bassa, datada per una altra inscripció (1863), revela el nom dels propietaris de llavors, que eren els del mas Parcerisses: Francesc Parcerisses i Josepa Fontanellas.

Bibliografia

MOLINS, Ernest (2020). Cases i Masos de Rajadell (I). Ajuntament de Rajadell. Pp 222-23

